

отъ всякой другъ е направилъ въ полза на свободата на народитѣ и на философията?

Много се е говорило че този вѣкъ е боленъ: едни казватъ че болѣстѣта му лѣжи въ любовта къмъ материялнитѣ удоволствия; други — въ размирний духъ; трети — въ равнодушието къмъ нравственнитѣ и религиознитѣ истини. Искамъ да вѣрвамъ че тѣзи злини не сж толкова закоренели както си прѣдполагаме. Тѣ всякога повече или по малко сж съществували въ разни епохи. Не може, обаче, да се откаже че тѣзи злини се хранижтъ и благоприятствуватъ огъ едно по дълбоко зло, собственностъ на настоящий вѣкъ, и което не изглежда да е на искореняване.

Тритѣ послѣдни вѣка може да се опрѣдѣлжтъ съ една дума така: седемнадесетий е вѣкъ който вѣрва, осемнадесетий е вѣкъ който отрича, а деветнадесетий е вѣкъ който се съмнѣва. Да вѣрвашъ, значи да утвърждавашъ; да отричашъ, значи да отхвърляшъ рѣшително онова което се е утвърждавало; да се съмнѣвашъ, значи да се колебаешъ мѣжду утвърждението и отричанието. Съмнѣнието е съществувало въ всичкигѣ времена; нѣма чловѣкъ който да не се съмнѣва за извѣстни нѣща, и нѣма вѣкъ въ когото да не се срѣщатъ чловѣци които да се не съмнѣватъ за всичко. Вѣкъ който се съмнѣва е вѣкъ въ когото има много чловѣци, които се съмнѣватъ и които не се съмнѣватъ за маловажни начала. Има едно добро и полезно съмнѣние, то е съмнѣнието което прѣдшествова изслѣдванието и испитванието; има нѣкъ едно злополучно и развращающе съмнѣние, то е съмнѣнието което се ражда огъ утомлението и